

22. חיטול ההליכה במדבר

כמעט סיימנו את התכנית האלוהית של המדבר. בסופו של דבר, המדבר הוא

רק דרך, ויש להשחרר ממנה ולהגיע אל תכלית המסע. הדרך היא הכנה, מעבר, פרוזדור, וצריכים להתקרב לאט לאט אל מחוז חפצנו. חייבים להמשיך הלאה ולהתקרב יותר אל ירושלים. מתוך-כך נפגשים בפרשת מי מריבה. קודם היתה פרשת המתלוננים על המן, ועכשיו מופיעים המתלוננים על חוסר מים⁹². חז"ל מודיעים לנו שחוסר המים נמשך מהסתלקות מרים. באר ניתנה לישראל בזכות מרים, "מתה מרים, נסתלק הבאר"⁹³, שנאמר: 'ותמת שם מרים'⁹⁴, וכתוב בתורה 'ולא היה מים לעדה'^{92,93}. מתקרבים לסיום עסק המדבר, מתוך-כך מסתלקת מרים וממילא מסתלקים המים שנמצאים בזכותה. נפגשים בחיטול המדבר, ומתוך-כך בחיטול ההנהגה האלוהית המיוחדת למדבר.

6. הסתלקות מרים אחרון ומשה'

בדרך לכניסה לארץ, אשר ענינה - של הארץ - הוא הופעת הקדושה שבטבע, מתמעטת ההנהגה הניסית, מה שמודגש על-ידי הסתלקות מרים ואהרן ולבסוף אף משה. הם מסתלקים לפי סדר מדרגותיהם: קודם-כל מרים, אחר-כך אהרן וגדול ממנה ולבסוף משה.

מרים סייעה למשה רבינו בצד הגשמי של הנהגת העם בסיפוק צרכיו. לכן במותה, התמעטה ההנהגה הניסית מצד זה ונסתלקה בארה של מרים⁹⁵. אהרן סייע למשה רבינו בצד הרוחני של הנהגת העם, בעבודת הקודש, לכן במותו, התמעטה ההנהגה הניסית מצד זה והסתלקו ענני הכבוד⁹⁶.

בענין שירת הבאר שלא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה הוא אספקלריא המאירה' בחינת תורה שבכתב וזה היה שירת הים הכנה לקבלת התורה. ועתה היתה שירה זו הכנה לתורה שבעל פה והוא הבאר שצריכין בני ישראל לעורר בכת הפה כמו שכתוב (במדבר כא, יז) עלי באר ענו כו'. וזה ב' בחינות אמת ואמונה כמו שכתבתי במקום אחר². לכן כתיב (במדבר כ, יט) יען לא האמנתם כו'. וחלילה חלילה שהיו משה

רבינו ע"ה ואהרן חס ושלוט מחוסרי אמנה. אבל הענין כי זה היה עדות שאינם מוכנים להנהיג דור החדש שהיו מוכנים לכנוס לארץ ישראל שעיקר הנהגתם בבחינת אמונה. ומדריגת משה רבינו ע"ה אמת ולא היה יכול להוריד עצמו לבחינת אחרת, הגם כי נחשב לחטא מסתמא יש אופן להיות מנהיג דור זה הגם שהיה בבחינת עליונה מזה. ומה לנו לחשוב בחטא שלמעלה מהשגתינו. אבל על כל פנים הפירוש לא האמנתם שהיה נוהג בבחינת אמת למעלה מבחינת אמונה. ובשירה זו נזכר כל המדריגות מהתחלה עד סוף. הפרוה שרים³ אחר כך כרוה נדיבי עם גם הפחותים ממעלה הראשונה. רק בכח הנדיבות והרצון הגם שאין יכולים לתקן במעשה ממש. אחר כך במחוקק שהיא רק רשימה. אחר כך במשענותם היא אמונה. ומכמות הגיא דרשו חז"ל⁴ כשמתנשא ומתגאה הקב"ה משפילו. נראה שגם על זה אמרו

בפסוק

(במדבר כא, ז) ותקצר נפש העם בדרך. כי מו"ז ז"ל אמר על אמרם (שם ה) ונפשנו קצה בלחם הקלוקל לא היו דברי שקר רק כי המן היה מוכן לדור המדבר מאכל שמלאכים אוכלים אותו ועתה ירדו ממדריגה זו והתחיל דור באי ארץ כו'. וזה מאמר ותקצר נפש. כי יש נפש ארוך וקצר כידוע למבינים. ודור המדבר היו למעלה מהטבע בדרכתיב (שם יד, יז) (כו) עין בעין נראה כו'. ובאמת כך הסדר שכל דור ודור נתלה זה בזה, ועל ידי שדור הראשון היו מתקדשים עד לשמים לכן נשאר אחיזה לכל דורות אחרונים שיוכלו לפרקים לעורר התלהבות. וזה ענין (במדבר כא, ט) עשה לך שרף כו' והביט כו' ודרשו חז"ל⁵ שמסתכלין בלפי מעלה כו' שניתן להם שיוכלו על כל פנים לפרקים להתדבק במדריגות דור הראשון כמו שכתוב בספרים⁶ שרף רמו להתלהבות. ואמת כל זה גרמף להם הרשעים כמו שכתוב (במדבר כא, ז) לסבוב כו' ארץ אדום ובני ישראל שלחו להם כמו שכתבתי במקום אחר⁷ שרצו לקרבם להקדושה. וכמו שכתוב ביעקב (בראשית לב, ז) וישלח מלאכים. ושם אמר עשו (בראשית לג, יט) נסעה ונלכה כו'

והשיב לו יעקב (שם יד) אתנהלה לאטי כו' עד כו' אבוא אל אדוני שעירה. ועתה שתיקנו את עצמם היה יכול להתקיים זה המאמר ואפשר אם היה כופף עצמו היה תיקון הכולל אך הרשעים מלאים עון ולא רצה להתקרב ויתקיים הפסוק לעתיד כמו שכתב רש"י שם⁸. והכלל כמו שכתוב בספרים⁹ על פסוק (שם לב, יג) הצילני כו' מיד אחי מיד עשו כי יש ב' הבחינות לפעמים עת הכושר לקרב גם הרשעים ואז הם מלאים שגאה דוקא. ולפעמים צריכים להתרחק מהם ואז הם מראים עצמן כאחים. ועל כל זה צריכין הבחנה גדולה שצריכין ללמוד מתורה הקדושה כל אלה ההנהגות עם היצר הרע כי מה שזכר בתורה נמצא מעין י"ה רחמינוה כל איש ישראל: